

4. BÖLÜM

Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Çocukların Okuma Kültürü Edinme Sürecindeki Yeri ve Önemi

Nevin AKKAYA¹

GİRİŞ

Anlama becerilerinden en etkili olan okuma becerisi, dinleme ve konuşma becerilerinden beslenen; sonrasında yazma becerisini de etkileyen bir edimdir.

Birey, küçük yaşta düzeyine ve ilgi alanlarına uygun, doğru kitaplarla buluşturularak okumayı sever ve okuma alışkanlığı kazanır. İki yaşından itibaren görsel ve işitsel duylara uygun kitaplarla başlayan okuma sevgisi, okul çağında okuma- yazma becerisinin edinilmesi ile birlikte yerini yazı ağırlıklı kitaplara bırakır. Okuma alışkanlığının edinilmesinde ilk ve önemli görev çocuğun ailesine ve yakın çevresine düşmektedir. Aile çocuklarını ne kadar çok kitaplarla karşılaştırırsa ve çocuğu kitaplarla ne kadar erken yaşta tanıştırsa, çocuğun da okuma eylemine o kadar eğiliminin yüksek olduğu görülmektedir. Okul çağına gelen çocuk, alfabeyi öğrenmesinin ardından resimli kitaplardan daha çok yazılı kitaplarla daha yakından ilgilenmeye başlamaktadır. Bu dönemden itibaren, kitapları sevdirmek ve çocuğun gelişim özelliklerine uygun kitaplarla onu buluşturmak aile ile iş birliği içinde olan öğretmenlere ve okuldaki diğer sorumlulara düşmektedir. Okumak, salt olarak harfleri veya sembolleri görmeyi değil, okunan metnin anlamlandırılıp verilmek istenen iletinin farkında olmayı da kapsamaktadır. Bu

¹ Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi AD., nevin_akkaya@yahoo.com.

farkındalığın oluşturulması bu amaç doğrultusunda yapılacak çalışmalarla gerçekleştirilebilir. Bu noktada çocuğun okuma kültürünü edinme sürecinin ilk basamağı olan erken yaşlardan itibaren yazınsal nitelikli çocuk edebiyatı yapıtlarıyla buluşturulması gerekmektedir. Bir diğer önemli nokta ise bu süreçte çocuğa göre ve onun gerçekliğine uygun yapıtların seçiminin ardından bu yapıtların çocuklarla buluşturulmasında izlenen yolların niteliğidir. Sözü edilen bu dönemde aile ve öğretmenlerin bilinçli ve duyarlı bir yol izleyerek onları kitaplarla buluşturması ve okuma alışkanlığı kazandırması, beraberinde de okuma kültürü edinmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2018). *Yazılı ve sözlü anlatım*. Ankara: Akçağ Yayıncılık.
- Akyol, H. (2012). *Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Aslan, C. (2019). Çocuk edebiyatı ve duyarlılık Eğitimi. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Ateş, S., Yıldırım, K. ve Çetinkaya, F.Ç. (2019) Çocuk kitaplarını çözümlemeye yönelik bir uygulama: Samed Behrengi ve Küçük Kara Balık örneği. *Turkish studies language and literature*, 14 (3), 1023- 1049.
- Ayyıldız, M., Bozkurt, Ü. ve Canlı, S. (2006). Okuma kültürü üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Dergisi*, 34(69).
- Baki, Y. ve Gökçe, B. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma kültürü düzeylerinin incelenmesi. *Dil eğitimi ve araştırmaları dergisi*, 6(2), 353-375. doi: <https://doi.org/10.31464/jlere.676829>
- Can, Y., Karadeniz, A. ve Türkyılmaz, M. (2010). Ergenlik dönemi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 1-21.
- Dilidüzgün, S. (2018). Çağdaş Çocuk Yazını: Yazın Eğitime Atılan İlk Adım. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Erkan, G. ve Aykaç, M. (2014). Samed Behrengi'nin Kitaplarıyla Kurgulanan Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Yazma Becerisi ve Tutumlarına Etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 600-610.
- Ertan, G.G. (2011). Samed Behrengi'nin hikâyeciliği ve İran çocuk edebiyatındaki yeri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26, 163-171.
- Göktürk, A. (1997). *Okuma uğraşı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Göktürk, A. (1997). *Sözün ötesi*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İnce Samur, Ö. (2014). Bireye okuma kültürü edindirme izlencesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara.
- İnce Samur, Ö. (2014a). Türkiye'deki ve Dünya'daki çalışmaların tanıklığında 'okuma kültürü'. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi dergisi*, 11(22), 157-188.
- İnce Samur, Ö. (2018). Okuma kültürü edinme sürecinde hangi kitaplardan nasıl yararlanılmalıdır?. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar dergisi*, 4(4), 343-363. doi: 10.25272/j.2149-8385.2018.4.4.02
- İşpiroğlu, Z. (2007). Çocuk yazını eleştirisi. S. Sever (Yay. haz.). II. *Ulusal çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu: gelişmeler, sorunlar ve çözüm önerileri* içinde (s. 173-176). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayıncılık.

- Oğuzkan, F. (2013). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, E. (2011). *Eleştirel okuma*. Ankara: Bilgi Yayıncılık.
- Öztürk, B. (2020). Okuma kültürü oluşturmada çocukların edebiyat çevresini genişletmeye yönelik uygulamalar: İngiltere örneği. *Kastamonu Education Journal*, 28(5), 2112-2114. doi: 10.24106/kefdergi.787822
- Saint-Exupery, A. (2016). *Küçük Prens* (Çev. L. Deniz Yordam). İstanbul: Ren Çocuk Yayınevi.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve edebiyat*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü*. İzmir: Tudem Yayıncılık.
- Şimşek, T. ve Yakar, Y.M. (2014). Çocuk ve edebiyat. T. Şimşek (Ed.). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı*. (s.13-43). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şimşek, Ş. (2020). Çocuk edebiyatında değerler eğitimi. *Çocuk edebiyatı yazarlarının kaleminden değerler eğitimi*. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 9-19.
- Şirin, M.R. (2000). *99 Soruda çocuk edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Şirin, M.R. (2007). *Çocuk edebiyatı kültürü*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Tuna, L. (2016). Okuma stratejilerinin 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlığı kazanmasına, okuma tutumuna ve okuduğunu anlama becerisine etkisi. *Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İzmir.
- Yaşar, Ş. (2020). *Abartma tozu*. İstanbul: Taze Kitap Yayıncılık.
- Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2017). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayıncılık
- Yıldırım, İ.E., Dinç, S. (2017). Türkiye’de en çok okunan çocuk kitaplarının yeterlilik analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(4), 1477-1490.
- Yılmaz, B. (2009). Çocuklarda okuma kültürünü geliştirmede ebeveyn ve öğretmenin rolü. A. Afacan (Yay. haz.). *Çocuk ve okuma kültürü sempozyumu içinde* (s.113-114). Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- D&R Çocuk edebiyatı çok satanlar listesi, <https://www.dr.com.tr/kategori/Kitap/Cocuk-veGenclik/grupno=00884>
- KİTAPSAN çocuk edebiyatı çok satanlar listesi, <https://www.kitapsan.com.tr/cocuk-kitaplari?OrderBy=OrderBySatis>
- Kitapyurdu Çocuk Edebiyatı Çok Satanlar Listesi, https://www.kitapyurdu.com/index.php?route=product/best_sellers&list_id=22&filter_in_stock=1https://gulsahokoryurek.wordpress.com/2016/10/09/aaaa-ayi-kim-caldi/